

3 Wymagania edukacyjne z geografii dla klasy 5 oparte na Programie nauczania geografii w szkole podstawowej – Planeta Nowa autorstwa Ewy Marii Tuz i Barbary Dziedzic

Wymagania na poszczególne oceny				
konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopełniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
I. Mapa Polski				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mapa, skala, legenda mapy</i> • wymienia elementy mapy • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wysokość bezwzględna, wysokość względna</i> • odczytuje wysokość bezwzględną obiektów na mapie poziomicowej • podaje nazwy barw stosowanych na mapach hipsometrycznych • wymienia różne rodzaje map • odczytuje informacje z planu miasta 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odczytuje za pomocą legendy znaki kartograficzne na mapie • stosuje legendę mapy • odczytuje skalę mapy • rozróżnia rodzaje skali • oblicza wysokość względną na podstawie wysokości bezwzględnej odczytanej z mapy • odczytuje informacje z mapy poziomicowej i mapy hipsometrycznej • wyszukuje w atlasie przykłady map: ogólnogeograficznej, krajobrazowej, turystycznej i planu miasta 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia na mapie znaki punktowe, liniowe i powierzchniowe • rysuje podziałkę liniową • wyjaśnia, dlaczego każda mapa ma skalę • oblicza odległość na mapie wzdłuż linii prostej za pomocą skali liczbowej • wyjaśnia, jak powstaje mapa poziomicowa • wyjaśnia różnicę między obszarem nizinnym, wyżynnym a obszarem górskim • wyjaśnia różnicę między mapą ogólnogeograficzną a mapą krajobrazową • przedstawia sposoby orientowania mapy w terenie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dobiera odpowiednią mapę w celu uzyskania określonych informacji geograficznych • przekształca skalę liczbową na mianowaną i podziałkę liniową • oblicza odległość w terenie za pomocą skali liczbowej • oblicza odległość w terenie za pomocą podziałki liniowej • oblicza długość trasy złożonej z odcinków za pomocą skali liczbowej • rozpoznaje przedstawione na mapach poziomicowych formy terenu • rozpoznaje formy ukształtowania powierzchni na mapie hipsometrycznej • omawia zastosowanie map cyfrowych • podaje różnice między mapą turystyczną a planem miasta 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • posługuje się planem miasta w terenie • podaje przykłady wykorzystania map o różnej treści • analizuje treść map przedstawiających ukształtowanie powierzchni Polski • czyta treść mapy lub planu najbliższego otoczenia szkoły, odnosząc je do obserwowanych w terenie elementów środowiska geograficznego • projektuje i opisuje trasę wycieczki na podstawie mapy turystycznej lub planu miasta
2. Krajobrazy Polski				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>krajobraz</i> • wymienia składniki krajobrazu • wymienia elementy krajobrazu najbliższej okolicy • wymienia pasy rzeźby terenu Polski • wskazuje na mapie Wybrzeże Słowińskie • wymienia elementy krajobrazu nadmorskiego • wymienia główne miasta leżące na Wybrzeżu Słowińskim 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia różnicę między krajobrazem naturalnym a krajobrazem kulturowym • określa położenie najbliższej okolicy na mapie Polski • przedstawia główne cechy krajobrazu nadmorskiego na podstawie ilustracji • omawia cechy krajobrazu Pojezierza Mazurskiego • wymienia atrakcje turystyczne Pojezierza Mazurskiego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje pasy rzeźby terenu w Polsce • opisuje krajobraz najbliższej okolicy w odniesieniu do pasów rzeźby terenu • opisuje wpływ wody i wiatru na nadmorski krajobraz • przedstawia sposoby gospodarowania w krajobrazie nadmorskim • opisuje zajęcia mieszkańców regionu nadmorskiego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dokonuje oceny krajobrazu najbliższego otoczenia szkoły pod względem jego piękna oraz ładu i estetyki zagospodarowania • porównuje na podstawie mapy Polski i ilustracji rzeźbę terenu w poszczególnych pasach • wyjaśnia na podstawie ilustracji, jak powstaje jezioro przybrzeżne • wymienia obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego Wybrzeża Słowińskiego oraz wskazuje je na mapie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • proponuje zmiany w zagospodarowaniu terenu najbliższej okolicy • prezentuje projekt planu zagospodarowania terenu wokół szkoły • przygotowuje prezentację multimedialną na temat Wybrzeża Słowińskiego z uwzględnieniem elementów krajobrazu naturalnego i kulturowego

Wymagania na poszczególne oceny

konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopełniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
<ul style="list-style-type: none"> • wymienia po jednym przykładzie rośliny i zwierzęcia charakterystycznych dla Wybrzeża Słowińskiego • wskazuje na mapie Pojezierze Mazurskie • odczytuje z mapy nazwy największych jezior na Pojezierzu Mazurskim • wskazuje na mapie pas Nizin Środkowopolskich oraz Nizinę Mazowiecką • wskazuje na mapie największe rzeki przecinające Nizinę Mazowiecką • wskazuje na mapie największe miasta Niziny Mazowieckiej • podaje nazwę parku narodowego leżącego w pobliżu Warszawy • określa położenie Warszawy na mapie Polski • wymienia najważniejsze obiekty turystyczne Warszawy • wskazuje na mapie pas Wyżyn Polskich i Wyżynę Śląską • wskazuje na mapie największe miasta na Wyżynie Śląskiej • wskazuje na mapie Polski Wyżynę Lubelską • wymienia gleby i główne uprawy Wyżyny Lubelskiej • określa na podstawie mapy Polski położenie Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej • podaje nazwę parku narodowego leżącego na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej • podaje nazwy zwierząt żyjących w jaskiniach na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej • określa na podstawie mapy położenie Tatr • wskazuje na mapie Tatry Wysokie i Tatry Zachodnie 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia cechy krajobrazu Niziny Mazowieckiej • wymienia atrakcje turystyczne Niziny Mazowieckiej • opisuje cechy krajobrazu wielkomiejskiego • wymienia główne cechy krajobrazu miejsko-przemysłowego Wyżyny Śląskiej • przedstawia cechy krajobrazu rolniczego Wyżyny Lubelskiej • omawia cechy krajobrazu Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej na podstawie ilustracji • wymienia dwa przykłady roślin charakterystycznych dla Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej • wskazuje na mapie najwyższe szczyty Tatr • wymienia cechy krajobrazu wysokogórskiego • omawia cechy pogody w górach • wymienia atrakcje turystyczne Tatr 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia wpływ ładolodu na krajobraz pojezierzy • omawia cechy krajobrazu przekształconego przez człowieka na Nizinie Mazowieckiej • przedstawia najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego w stolicy • omawia znaczenie węgla kamiennego na Wyżynie Śląskiej • charakteryzuje życie i zwyczaje mieszkańców Wyżyny Śląskiej • omawia na podstawie ilustracji powstawanie wąwozów lessowych • charakteryzuje czynniki wpływające na krajobraz rolniczy Wyżyny Lubelskiej • charakteryzuje na podstawie ilustracji rzeźbę krasową i formy krasowe Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej • opisuje na podstawie ilustracji piętra roślinności w Tatrach • omawia zajęcia i zwyczaje mieszkańców Podhala 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie turystyki na Wybrzeżu Słowińskim • charakteryzuje najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego na Nizinie Mazowieckiej • opisuje zabudowę i sieć komunikacyjną Warszawy • omawia atrakcje turystyczne na Szlaku Zabytków Techniki • opisuje za pomocą przykładów rolnictwo na Wyżynie Lubelskiej • opisuje najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego Wyżyny Lubelskiej • charakteryzuje na podstawie mapy atrakcje turystyczne Szlaku Orlich Gniazd • przedstawia argumenty potwierdzające różnicę w krajobrazie Tatr Wysokich i Tatr Zachodnich • opisuje dziedzictwo przyrodnicze Tatr 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia zróżnicowanie krajobrazu krain geograficznych w pasie pojezierzy na podstawie mapy • analizuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji oraz map tematycznych warunki rozwoju rolnictwa na Nizinie Mazowieckiej • planuje na podstawie planu miasta wycieczkę po Warszawie • przedstawia pozytywne i negatywne zmiany w krajobrazie Wyżyny Śląskiej wynikające z działalności człowieka • analizuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji oraz map tematycznych warunki sprzyjające rozwojowi rolnictwa na Wyżynie Lubelskiej • przedstawia historię zamków znajdujących się na Szlaku Orlich Gniazd • wyjaśnia negatywny wpływ turystyki na środowisko Tatr

Wymagania na poszczególne oceny

konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopełniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
3. Łądy i oceany				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje na globusie i mapie świata bieguny, równik, południk zerowy i południk 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe wymienia nazwy kontynentów i oceanów oraz wskazuje je na globusie i mapie wymienia największych podróżników biorących udział w odkryciach geograficznych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co to są siatka geograficzna i siatka kartograficzna wskazuje główne kierunki geograficzne na globusie porównuje powierzchnię kontynentów i oceanów na podstawie diagramów wskazuje na mapie akweny morskie na trasach pierwszych wypraw geograficznych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> podaje przyczyny odkryć geograficznych wskazuje na mapie wielkie formy ukształtowania powierzchni Ziemi i akweny morskie na trasie wyprawy geograficznej Marca Polo opisuje na podstawie mapy szlaki wypraw Ferdynanda Magellana i Krzysztofa Kolumba 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> określa na globusie i mapie położenie punktów, kontynentów i oceanów na kuli ziemskiej opisuje podróże odkrywcy od XVII w. do XX w. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> oblicza różnicę wysokości między najwyższym szczytem na Ziemi a największą głębią w oceanach przedstawia znaczenie odkryć geograficznych
4. Krajobrazy świata				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminu <i>pogoda</i> wymienia składniki pogody wyjaśnia znaczenie terminu <i>klimat</i> wymienia na podstawie mapy tematycznej strefy klimatyczne Ziemi wymienia na podstawie ilustracji strefy krajobrazowe Ziemi wskazuje na mapie strefy wilgotnych lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych strefy umiarkowanej podaje nazwy warstw wilgotnego lasu równikowego i wskazuje te warstwy na ilustracji rozpoznaje rośliny i zwierzęta typowe dla lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych wyjaśnia znaczenie terminów: <i>sawanna</i>, <i>step</i> wskazuje na mapie strefy sawann i stepów wymienia gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla sawann i stepów wyjaśnia znaczenie terminu <i>pustynia</i> 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia różnicę między pogodą a klimatem odczytuje z klimatogramu temperaturę powietrza i wielkość opadów atmosferycznych w danym miesiącu wymienia typy klimatów w strefie umiarkowanej omawia na podstawie mapy stref klimatycznych i klimatogramów klimat strefy wilgotnych lasów równikowych oraz klimat strefy lasów liściastych i mieszanych omawia na podstawie ilustracji warstwową budowę lasów strefy umiarkowanej wyjaśnia znaczenie terminów: <i>preria</i>, <i>pampa</i> omawia charakterystyczne cechy klimatu stref sawann i stepów opisuje na podstawie ilustracji świat roślin i zwierząt pustyń gorących oraz pustyń lodowych wymienia cechy charakterystyczne klimatu śródziemnomorskiego wymienia obiekty turystyczne w basenie Morza Śródziemnego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie klimatycznej obszary o najwyższej oraz najniższej średniej rocznej temperaturze powietrza wskazuje na mapie klimatycznej obszary o największej i najmniejszej rocznej sumie opadów porównuje temperaturę powietrza i opady atmosferyczne w klimacie morskim i kontynentalnym wymienia kryteria wydzielenia stref krajobrazowych przedstawia na podstawie ilustracji układ stref krajobrazowych na półkuli północnej charakteryzuje warstwy wilgotnego lasu równikowego charakteryzuje na podstawie ilustracji krajobrazu sawann i stepów omawia klimat stref pustyń gorących i pustyń lodowych omawia rzeźbę terenu pustyń gorących omawia cechy krajobrazu śródziemnomorskiego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> oblicza średnią roczną temperaturę powietrza oblicza różnicę między średnią temperaturą powietrza w najcieplejszym miesiącu i najzimniejszym miesiącu roku oblicza roczną sumę opadów prezentuje przykłady budownictwa, sposoby gospodarowania i zajęcia mieszkańców stref wilgotnych lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych porównuje cechy krajobrazów sawann i stepów omawia przykłady budownictwa i sposoby gospodarowania w strefach pustyń gorących i pustyń lodowych prezentuje przykłady budownictwa i sposoby gospodarowania w strefie śródziemnomorskiej porównuje budownictwo i życie mieszkańców stref tajgi i tundry analizuje zmienność warunków klimatycznych w Himalajach i jej wpływ na życie ludności 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia zróżnicowanie temperatury powietrza i opadów atmosferycznych na Ziemi na podstawie map tematycznych omawia wpływ człowieka na krajobraz Ziemi porównuje wilgotne lasy równikowe z lasami liściastymi i mieszanymi strefy umiarkowanej pod względem klimatu, roślinności i świata zwierząt analizuje strefy sawann i stepów pod względem położenia, warunków klimatycznych i głównych cech krajobrazu przedstawia podobieństwa i różnice między krajobrazami pustyń gorących i pustyń lodowych opisuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji zróżnicowanie przyrodnicze i kulturowe strefy śródziemnomorskiej porównuje rozmieszczenie stref krajobrazowych na Ziemi i pięter roślinności w górach

Wymagania na poszczególne oceny

konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopełniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie obszary występowania pustyń gorących i pustyń lodowych • rozpoznaje rośliny i zwierzęta charakterystyczne dla pustyń gorących i pustyń lodowych • wskazuje na mapie położenie strefy krajobrazów śródziemnomorskich • wymienia na podstawie mapy państwa leżące nad Morzem Śródziemnym • rozpoznaje rośliny i zwierzęta charakterystyczne dla strefy śródziemnomorskiej • wymienia gatunki upraw charakterystycznych dla strefy śródziemnomorskiej • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>tajga</i>, <i>tundra</i>, <i>wieloletnia zmarzlina</i> • wskazuje na mapie położenie stref tajgi i tundry • rozpoznaje gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla tajgi i tundry • wskazuje na mapie Himalaje • wymienia charakterystyczne dla Himalajów gatunki roślin i zwierząt 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia charakterystyczne cechy klimatu stref tajgi i tundry • wskazuje na mapie położenie najwyższych łańcuchów górskich innych niż Himalaje • charakteryzuje krajobraz wysokogórski w Himalajach • opisuje świat roślin i zwierząt w Himalajach 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje cechy krajobrazów tajgi i tundry • charakteryzuje na podstawie ilustracji piętra roślinne w Himalajach 		